

MODLITWA KOŚCIOŁA

9

**MISTERIUM ŚWIĄT
CHRZEŚCIJAŃSKICH**

Odo Casel OSB

MISTERIUM ŚWIĄT CHRZEŚCIJAŃSKICH

Przekład
Arkadiusz Ziernicki

TYNIEC
WYDAWNICTWO BENEDYKTYNÓW

Tytuł oryginał: Das christliche Festmysterium

Redaktor serii:

Michał Tomasz Gronowski OSB

Opracowanie graficzne:

Jan Nieć

Na okładce wykorzystano stronicę z *Sakramentarza tynieckiego*

Imprimi potest: Opactwo Benedyktynów

L.dz. 25/2007, Tyniec, dnia 1.02.2007 r.

† Bernard Sawicki OSB, opat tyniecki

Imprimatur: Kuria Metropolitalna

Nr 637/2007, Kraków, dnia 8.03.2007 r.

† Jan Szkodoń, wikariusz generalny

Ks. Kazimierz Moskała, wicekanclerz

O. Tomasz M. Dąbek OSB, cenzor

Wydanie II: 2014 r.

ISBN 978-83-7354-536-6

© Copyright for Polish edition by TYNIEC Wydawnictwo Benedyktynów

ul. Benedyktyńska 37, 30-398 Kraków

tel. +48 (12) 688-52-95

tel./fax +48 (12) 688-52-91

e-mail: zamowienia@tyniec.com.pl

www.tyniec.com.pl

Druk i oprawa:

TYNIEC Wydawnictwo Benedyktynów

druk@tyniec.com.pl

SPIS TREŚCI

Od redakcji	7
Słowo wstępne	9
Sens roku kościelnego	13
Adwent Pana	21
Misterium świętej Nocy	29
Misterium Bożego Narodzenia	39
Epifania	51
Niedziela Pięćdziesiątnicy	59
Paschał jako misterium	67
Druga niedziela wielkanocna	75
Czwarta niedziela wielkanocna	83
Siódma niedziela wielkanocna.....	91
Zesłanie Ducha Świętego	99
Świętych Piotra i Pawła	107
Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny	119
Podwyższenie Krzyża świętego.....	127
Pierwsza niedziela roku kościelnego	135
Boże Narodzenie i Epifania w świetle prorocत्व	143

Epifania I	153
Epifania II	161
Pascha Pana	171
Błogosławiona Pięćdziesiątnica I.....	179
Błogosławiona Pięćdziesiątnica II	193
Zesłanie Ducha Świętego I.....	201
Zesłanie Ducha Świętego II.....	211
Dni Pańskie po Pięćdziesiątnicy	221
Świętego Jana Chrzciciela	229
Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny	237
Podwyższenie Krzyża świętego.....	245
Ostatnia niedziela roku kościelnego	255

OD REDAKCJI

Misterium świąt chrześcijańskich jest już drugą książką Odonu Casela (1886–1948), wybitnego mystagoga ubiegłego stulecia, którą publikujemy w ramach serii „Modlitwa Kościoła”. Sylwetkę Autora prezentowaliśmy bliżej we wstępie do jego książki *Pamiętka Pana w liturgii Kościoła pierwotnego*, stanowiącej pierwszy tom tej serii. O ile ta poprzednia pozycja – poświęcona Eucharystii – była raczej dziełem naukowym, o tyle obecna utrzymana jest w stylu żywej przemowy do odbiorców, jako zapis konferencji duchowych wygłoszonych przez Autora przy okazji poszczególnych świąt roku liturgicznego. Sam Autor – co stwierdza w przedmowie – tę właśnie formę przekazu uznawał za nader korzystną w refleksji nad liturgią, ponieważ – jako swego rodzaju wtajemniczenie – bliższa jest naturze samej liturgii.

Mimo wielu lat, jakie upłynęły od wydania oryginału, myśli zawarte w konferencjach Casela nie tracą na aktualności. Wciąż zbyt mało jest ludzi Kościoła, którzy z taką pasją potrafiliby dzielić się swym odkryciem liturgicznego misterium, prowadzić uczestniczących w niej ku prawdziwemu spotkaniu z Chrystusem-Arcykapłanem i odważnie podnosić ich duchowy wzrok ku kontemplacji Jego tajemnic.

Dziś dyskusje nad formą liturgii wciąż trwają i trwać będą. Jakże często jednak nie potrafimy w nich wyzwolić się z naszego nazbyt subiektywnego widzenia rzeczywistości (od którego między innymi właśnie forma chce nas uwolnić) i dać świadomie pierwszeństwo słowu Bożemu przed naszą modlitwą, pierwszeństwo działaniu Boga przed naszym własnym. Ojcowie Soboru, jakkolwiek od zewnątrz zmieniali wiele – nie tego nas uczyli.

W refleksji Casela forma i treść stanowią całość. Mowa jest w niej wszakże nie w pierwszym rzędzie o formie, lecz o tym, co się w liturgii dzieje, i co dzieje się w uczestniczącym w niej człowieku. Zarazem forma jest również obecna. Stanowi ją – w przypadku niniejszego zbioru – precyzyjnie zarysowany układ roku kościelnego, w którym każde poszczególne święto, stanowiąc z jednej strony całość samą w sobie, jest zarazem precyzyjnym ogniwem całości układającej się w wielką, panoramiczną syntezę.

SŁOWO WSTĘPNE

Tytuł tej książki może wywołać wrażenie, że autor próbuje w niej stworzyć jakąś teorię chrześcijańskiego misterium świątecznego albo przedstawia historyczne czy teologiczne wywody na temat wszystkich świąt chrześcijańskich. Dlatego z góry pragniemy wyjaśnić, że tytuł taki wybraliśmy tylko dlatego, że wcześniejsza nasza książka, *Das christliche Kultmysterium*¹, powinna zostać uzupełniona od strony poszczególnych świąt, a także dlatego, że książka następna ma dotyczyć chrześcijańskiego misterium ofiary, a więc w szczególności Mszy świętej. Natomiast prawie wszystkie zebrane tutaj prace są tekstami wygłoszonych kiedyś wykładów, powstałych na podstawie przeżywania misterium świątecznego. Ta forma pod względem systematycznym ustępuje teorii, niemniej jednak może dać pewne korzyści. Przy celebrowaniu liturgicznego święta oczom świętujących wyraźniej ukazuje się bowiem kształt danego misterium w rozumieniu Ojców Kościoła² i Mszału Rzymskiego³ oraz wyjawia swój

¹ *Chrześcijańskie misterium kultu*, wyd. pol. Kraków 2000.

² Por. np. św. GRZEGORZ z NAZJANZU, *Mowa na Święto światła* (PG 36, 336nn), gdzie m.in. czytamy, co następuje: „Znów (tzn. dziś, w dniu Epifanii, którą poprzedzają święta Bożego Narodzenia) jest obecny mój Jezus i znów misterium. (...) Dziś jednak jest nowe działanie Chrystusa i nowe misterium!”

³ Na przykład w *Additiones et variationes in Rubricis Missalis* II 9 czytamy: *dicatur missa de Mysterio vel Sancto* (por. IV 2 i 5). VI 5 *Collecta de aliquo Mysterio vel Sancto*. VIII 2 *aliam de divinis Mysteriis vel Personis non exigant praefationem etc.* Przedmowa do *Proprium de Sanctis* mówi o *missis de peculiaribus Mysteriis*

sens i swoje piękno, które nie tak łatwo ukazuje się w suchym opracowaniu naukowym. Kult nie jest bowiem teorią, lecz życiem i doświadczeniem religijnym, widzeniem i kształtowaniem w łasce. Oczywiście – takie żywe widzenie niesie ze sobą także niemożność prawdziwego wyrażenia całej treści słowami. Pierwiastek *ineffabile* (niewyraźalne), który zgodnie z pradawnymi, zapisanymi już przez starożytnych prawami religijnymi należy do istoty każdego misterium, nie pozwala systematycznie i wyczerpująco ująć świątecznego misterium i wyrazić go w formułkach. Każdy uczestnik z bogatej pełni święta, zależnie od czasu i okoliczności, weźmie dla siebie to, co zechce mu podarować Boże oświecenie, czego potrzebuje i co może objąć jego własny ustrój. Nasze skromne wykłady nie pretendują do objęcia całego bogactwa świątecznych misteriów, lecz mają tylko wskazać na ten czy inny ich aspekt: są one raczej medytacjami w związku z obchodami świąt niż teoretycznymi wykładami na temat całej ich treści. Pierwotnie nie były przeznaczone do publikacji i dopiero za namową duchowego przyjaciela i za zgodą mojego Opata zostały tu częściowo przedrukowane; w zasadzie pozostawione zostały w niezmienionej postaci, tak jak pierwotnie były wygłoszone. Dlatego nie są dopracowane aż do najdrobniejszych szczegółów i ostatecznego kształtu, lecz ukazują raczej pewien postęp myślenia, jako że pierwsza seria z dawniejszych lat jest wygłoszona nieco prościej, natomiast późniejsze starają się wnikać nieco głębiej. Użycie niektórych nowotestamentowych słów w ich pierwotnym brzmieniu, właśnie przez pozorną obcość, powinno skłonić do wsłuchania się w wiel-

Domini. W Additiones et variationes in Rubricis Breviarii w IV 7 i VI 4 jest mowa o Mysteriis Domini diversis.

ką i niewyczerpaną pełnię treści stojących za nimi rzeczywistości. Podobnie postępował już starożytny Kościół łaciński⁴.

Książeczkę tę pragniemy poświęcić czcigodnym Siostrom od Świętego Krzyża⁵ z Herstelle jako dowód wdzięczności za pomoc przy składaniu tych wykładów. Im także zawdzięczamy symbol zdobiący tytuł:

Ekklesia, spokojnie płynąca po morzu doczesności, a zarazem przewożąca wieczny skarb misteriów Chrystusa i prowadzona do celu przez tchnienie Boga, podczas gdy Krzyż stanowi jej centrum i szczyt, a także unosi napełniony tchnie-

⁴ Por. MATTI A. SAINIO, *Semasiologische Untersuchungen über die Entstehung der christlichen Latinität* (Annales Academiae Scientiarum Fennicae, B XLVII, I. Helsinki 1940).

⁵ Benedyktynki z klasztoru Św. Krzyża w Herstelle, gdzie Casel służył przez lata jako kapelan (przyp. red.)

niem żagiel⁶. Oby ta książeczka przyczyniła się do tego, by chrześcijańskie misteria świąteczne coraz bardziej stawały się wewnętrznym życiem chrześcijan; gdyż – jak mówi św. Ireneusz – „musimy się wprawiać w badaniu misteriów i zbawczych planów prawdziwego Boga, ale musimy też wzrastać w *agape* Tego, który uczynił i nadal czyni tak wielkie rzeczy dla nas”⁷.

⁶ Por. podobny obraz u św. Hipolita, *De antichristo* 59.

⁷ *Elenchos* 2, 28, 1.